

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Turun yliopiston ylioppilaskunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi opintotukilain ja tuloverolain 127 §:n muuttamisesta

Lyhyesti

Turun yliopiston ylioppilaskunta pitää esitettyjä muutoksia opintotukilakiin huolestuttavina. Suhtaudumme lakiuudistukseen kokonaisuudessaan hyvin kriittisesti, vaikka esitystä on kohtuullistettu professori Roope Uusitalon ehdotuksesta. Opiskelijat ovat valmiiksi Suomen vähävaraisin ryhmä. Historiallisen suuret leikkaukset opintotukeen ovat tuomittavia sekä koulutuksellisen ja yhteiskunnallisen tasa-arvon että opiskelijoiden hyvinvoinnin näkökulmasta.

Opintotukilain uudistamiselle on asetettu tavoitteeksi mittavien säästöjen lisäksi turvata opiskelijoiden mahdollisuus keskittyä päätoimiseen opiskeluun ja kannustaa ripeään valmistumiseen. Opintotukijärjestelmälle asetetut säästöpainot tiukkoine aikatauluineen asettavat kuitenkin täysin kohtuuttomat raamit kehittämistyölle.

Toivomme, että hallitus arvioisi uudelleen tarpeen huoltajakorotuksen käyttöönottamiselle. Uudistus helpottaisi kaikkein huonoimmin toimeentulevan ryhmän ahdinkoa. Pohjoismaisessa vertailussa Suomi on ainoa maa, jossa huoltajakorotus ei ole käytössä. Sen tarve on todistettu useissa tutkimuksissa ja selvityksissä.

Jätämme lausuntomme ulkopuolelle toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen kohdistetut uudistukset.

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan tasojen yhtenäistäminen toisen asteen opintorahan tasojen kanssa ja opintolainan valtioneuvoston nostaminen

Lakiesityksen mukaan korkeakouluopiskelijoiden opintorahan tasot ehdotetaan yhtenäistettäväksi toisen asteen opintorahan tason kanssa siten, että opintoraha on enintään 250,28 euroa kuukaudessa. Opintolainan valtioneuvoston määrä nousee 400 eurosta 650 euroon kuukaudessa Suomessa opiskelevalla ja 700 eurosta 800 euroon kuukaudessa ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla. Opintolainavähennyksessä ja opintolainahyvityksessä huomioon otettava lainan määrä ehdotetaan säilytettäväksi nykytasolla.

Opintorahaan kohdistetut historiallisen suuret leikkaukset uhkaavat opiskelijoiden tasa-arvoa ja lisäävät opiskelijoiden taloudellista ahdinkoa. Vähävaraisista taustoista tulevilla opiskelijoilla tulisi olla jatkossakin samat mahdollisuudet hakeutua koulutuksen pariin ja keskittyä päätoimiseen opiskeluun, kuin opiskelijoilla, joiden perheillä on paremmat mahdollisuudet tukea lapsiaan taloudellisesti. Haluamme myös tuoda esille, että vaikka lakiuudistuksessa puhutaan korkeakouluopiskelijoiden ja toisen asteen opintorahojen tason yhtenäistämisestä, näin ei käytännössä tapahdu. Tämä johtuu siitä, että toisen asteen opiskelijoilla on oikeus maksuttomaan ruokailuun.

Opintorahapainotteinen opintotukijärjestelmä luotiin 1990-luvulla keskellä lamaa. Tällöin mahdollisimman tasa-arvoinen opintotukijärjestelmä nähtiin yhteiskunnallisena panostuksena tulevaisuuteen.

Vaikka opintolainan käyttöaste on kohonnut 2000-luvulla, epävarmat työmarkkinat ja pelko velkaantumisesta ajavat opiskelijoita tekemään enemmän töitä opintonsa rahoittaakseen. Lainapainotteisuuden lisääminen tuleekin lisäämään opiskelun aikaista työssäkäyntiä ja pidentämään opiskeluaikoja. Opiskelijabarometrin (2016) mukaan suurimmaksi syyksi opintojen viivästymiselle opiskelijat mainitsevat työssäkäynnin. Opiskelijat työllistyvät eri tavalla aloista riippuen. Opiskelijoilla, jotka valmistuvat matalapalkkaisille aloille on heikommat mahdollisuudet selviytyä lainapainotteisen opintotuen aiheuttamasta velkataakasta. Tämä aiheuttaa yhteiskunnallista

eriarvoistumista. Opintotukilain uudistuksessa opintolainan määrää lisätään merkittävästi, mutta käytännössä lainan suojaosuuksien tulevaisuus jätetään avoimeksi. Tämä on mielestämme huolestuttavaa.

Suhtaudumme esitykseen opintolainan valtiontakauksen myöntämiseen maksuhäiriöisille opiskelijoille kriittisesti. Pidämme ajatusta haavoittuvassa asemassa olevan opiskelijan velkataakan lisäämisestä epäeettisenä ja hyvän luotonantotavan vastaisena. Opintotuki, mukaan lukien opintolaina, on tarkoitettu päivittäisen toimeentulon turvaamiseen, ei aikaisempien velkataakkojen maksamiseen. Toimeentulotuen kautta opiskelijat, jotka tarvitsevat erityistä tukea ohjautuvat sosiaalityön pariin ja viimeistään näin saavat tarvitsemansa tuen. Jo nykyinen opintotukilaki mahdollistaa opintolainan valtiontakauksen myöntämisen maksuhäiriömerkinnän omaavalle opiskelijalle, jos maksuhäiriö on yksittäinen, määrältään vähäinen, sen rekisteröinnistä on kulunut kohtalaisen pitkä aika ja merkinnän aiheuttanut velka on suoritettu. Lain mahdollistamaa harkintaa ei kuitenkaan ole juurikaan käytetty. Toivomme, että hallitus selvittää tarkemmin eri asiantuntijatahoja, kuten Takuu-säätiötä, kuullen, mitä mahdollisia riskejä uudistuksella olisi.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön teettämän korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen(2014) mukaan joka kymmenes opiskelija on alttiina vakavalle uupumukselle. Opiskelijoiden kokema stressi on ollut tasaisessa nousussa. Tasapainoilu työn, vapaa-ajan ja opiskelun välillä, sekä jatkuva huoli toimeentulosta uhkaa opiskelijoiden terveyttä. Tutkimusten mukaan korkeakoulutetut opiskelijat tekevät maamme pisimmät urat. Tavoitteenamme tulisi olla terveiden ja hyvinvoivien opiskelijoiden saaminen työmarkkinoille.

Käytettävissä olevien opintotukikuukausien määrän leikkaaminen

Lakiesityksen mukaan kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitettu tukiaika lyhenee kymmenellä kuukaudella 64 kuukaudesta 54 kuukauteen tukikuukauteen. Tämän lisäksi tutkintokohtainen tukiaika lyhenee kahdella kuukaudella.

Opintotukilakia on muutettu tiuhaan tahtiin. Jatkuvat uudistukset opintotukiaikoja koskevaan sääntelyyn ovat aiheuttaneet sen, että voimassa olevan lainsäädännön perusteella on useita erilaisia tukiaikoja eri aikoina aloittaneille. Viimeksi opintotukikuukausia on leikattu vuonna 2014. Tiuhaan tahtiin tehtyjen tiukennusten vaikutuksia ei ole ehditty arvioida eikä selvittää.

Jatkuvat muutokset vaikeuttavat järjestelmän ymmärrettävyyttä, tuen toimeenpanoa ja kehittämistä. Tästä huolimatta opiskelijoiden käytössä olevia opintotukikuukausia esitetään jälleen leikattavaksi. Sen lisäksi, että uudistus monimutkaistaa opintotukijärjestelmää, se vähentää opiskelijan näkökulmasta opintotuen jouston minimiin. Kokonaistukiajan lyhentäminen asettaa myös eripituisten tutkintojen suorittajat eriarvoiseen asemaan, sillä pidemmän (360 op) tutkinnon suorittajalle jää huomattavasti vähemmän joustoa.

Vuonna 2016 julkaistun opiskelijabarometrin mukaan 26 % opiskelijoista oli huolissaan tukikuukausiensa riittävydestä (pohjustuen vuoden 2014 tukikuukausi määrään). Leikkaukset lisännevät toimeentulotuen käyttöä ja opiskelun aikaista työssäkäyntiä varsinkin opintojen loppupuolella.

Ihmettelemme myös, miksi opintotukijärjestelmää yksinkertaistavat uudistukset, kuten opintotuen kaksiporaisuudesta ja vähimmäisopiskelun vaatimuksesta luopuminen, on jätetty lakiuudistuksen ulkopuolelle.

Huoltajakorotus

Suomi on Pohjoismaista ainoa maa, jossa opintotukeen ei sisälly huoltajakorotusta. Useissa tutkimuksissa (mm. OKM:n Opiskelevat lapsiperheet ja opintotuki, 2011 ja TYYn Opiskelevien lapsiperheiden tilannetta kartoittava tutkimus, 2014) on todettu, että opiskelevien perheellisten taloudellinen tilanne on erittäin huolestuttava. Toivomme, että hallitus ottaa opintotuki uudistuksessa huomioon tämän, usein köyhyysrajan alapuolella olevan, ryhmän ja ottaa käyttöön opintotuen huoltajakorotuksen.

Lopuksi

Opintotukea kehitetään koulutuspoliittisista näkökulmista. Tästä johtuen on mielestämme hyvin arveluttavaa, että lausuntoja opintotukilain muutoksista ei ole pyydetty korkeakouluilta itseltään, Helsingin yliopistoa lukuun ottamatta. Helsingin yliopisto on tämän lisäksi yliopistoista ainoa, joissa ei enää ole opintotuen ratkaisutoimintaa.

Pidämme ehtona uudistuksille opiskelijoiden siirtämistä yleisen asumistuen piiriin. Opiskelijoiden asumisen tuen tulisi olla ympärivuotista, vastata paremmin reaalisia asumiskustannuksia ja olla irti opintosuoritusvaatimuksista.

Olemme tyytyväisiä, että opiskelijan omien tulojen perusteella takaisinperittäväksi määrätyn opintorahan ja asumislisän korotusta lasketaan 7,5 prosenttiin. Tämä on oikea suunta, mutta kuitenkin laiha lohtu kokonaisuudistuksessa. Opiskelijan tulorajoja esitetään sidottavaksi ansiotasoindeksiin, kuitenkin niin, etteivät tulorajat laske. Koska opintotuen lainapainotteisuus tulee lisäämään opiskelijoiden työssäkäyntiä, olisi tulorajoja voinut korottaa tätä enemmän. Opintotuen kehittämisen pääpainopiste tulisi kuitenkin olla opintorahapainotteisen opintotuen turvaamisessa ja päätoimisen opiskelun mahdollistamisessa.

TURUSSA 15.8.2016

TURUN YLIOPISTON YLIOPPILASKUNTA

Riina Lumme

Rauli Elenius

TYYN hallituksen puheenjohtaja

TYYN pääsihteeri

Lisätietoja antaa:

TYYN sosiaalipoliittinen asiantuntija Minttu Naarminen, ,tyy-soposihteeri@utu.fi

